

Beleidsvisie

Nachtwinkels in Dordrecht



Bestuurlijk opdrachtgever:

Maarten Burggraaf, wethouder gemeente Dordrecht

Ambtelijk opdrachtgever:

Sven Langenberg, clustermanager Wijken

Auteurs:

Niels van Diejen, adviseur
Robin van Vilsteren, adviseur
Roger Bindels, adviseur

Dordrecht, juli 2024

Introductie

Hierbij presenteert het college de beleidsvisie op nachtwinkels. Dit komt voort uit de wens van de gemeenteraad om uit te zoeken hoe we het toestaan hiervan mogelijk kunnen maken. Dit is vooral handig voor mensen die nachtdiensten draaien. Daarnaast melden jaarlijks meerdere ondernemers zich bij de gemeente met de wens om een nachtwinkel te openen.

Het college heeft vanuit verschillende invalshoeken zorgvuldig nagedacht over het mogelijk maken van nachtwinkels. De hierna opgestelde randvoorwaarden zorgen ervoor dat deze winkels goed passen in het straatbeeld. Daarnaast moeten ze geen overlast veroorzaken en passen de nachtwinkels in de omgevingsvisie van de Dordtse wijken.

In de voorgestelde verordening zijn regels opgesteld over waar deze winkels mogen komen. Daarnaast zijn er adviezen over wat nachtwinkels mogen verkopen en hoeveel ze van een aantal producttypen mogen verkopen. Zo is de verkoop van alcohol bijvoorbeeld beperkt.

Verder is het advies om een grens te stellen aan hoe groot de winkels mogen zijn. Dit helpt bij het voorkomen van overlast, omdat er minder verkeersbewegingen plaatsvinden.

Met deze randvoorwaarden wil Dordrecht een beleid neerzetten dat goed is voor iedereen: voor de ondernemers, de klanten en de mensen die in de buurt wonen.

Hoofdstuk 1:

Participatie en de visie op wat een nachtwinkel moet zijn

Participatie

In het proces rondom nachtwinkels zijn de ideeën en plannen betrokken die een ondernemer, met de wens om een nachtwinkel te starten, met de gemeenteraad heeft gedeeld. Dit hielp ons om te begrijpen wat ondernemers nodig hebben en hoe we het toestaan van nachtwinkels het beste kunnen faciliteren in onze stad.

Er is gesproken met personen van verschillende organisaties, die een rol spelen in het dagelijks leven van Dordrecht. Dit zijn de organisaties die mogelijk effecten ervaren binnen hun werkzaamheden als de raad nachtwinkels toestaat. Denk aan de politie, wijkmanagers, team veiligheid en vertegenwoordigers van de GGZ. Zij hebben ons waardevolle informatie gegeven over hoe nachtwinkels invloed kunnen hebben op de veiligheid, leefbaarheid en zorg in de stad. Hier zijn de randvoorwaarden op afgestemd.

Het college moedigt altijd alle inwoners van Dordrecht aan om mee te praten en hun mening te geven. Of het nu gaat om zorgen, ideeën of wensen, we willen dat iedereen de kans krijgt om bij te dragen aan de discussie over nachtwinkels. Zo zorgen we ervoor dat het beleid dat we ontwikkelen goed aansluit bij wat er leeft in de stad, en dat het bijdraagt aan een prettige en veilige leefomgeving voor iedereen. Als laatst heeft ook de Adviesraad Detailhandel Dordrecht een advies uitgebracht aan het college.

Wat is een nachtwinkel?

Deze beleidsvisie kiest voor een Dordtse definitie van een nachtwinkel, dus bewust voor een concept dat anders is dan in andere steden. In plaats van de traditionele nachtwinkel, die vaak fungeert als een gemakswinkel of bijna als een slijterij met een beperkt assortiment, streven we in Dordrecht naar het concept van een 'nachtsupermarkt'.

Onze definitie van een nachtsupermarkt is een winkel die ook laat in de nacht, of vroeg in de ochtend, een breed en divers aanbod heeft. Het gaat niet alleen om snacks of (alcoholische) dranken, maar juist om een variatie aan producten die je normaal in een supermarkt zou vinden. Dit betekent dat inwoners, die bijvoorbeeld 's nachts werken of andere verplichtingen hebben, buiten de reguliere openingstijden van supermarkten om, hun dagelijkse boodschappen kunnen doen op tijden die voor hen beter uitkomen.

Deze vorm levert meer service en gemak voor onze inwoners, die zo op elk moment van de dag toegang hebben tot een volledig assortiment aan producten. Het helpt om overlast te voorkomen en andere negatieve effecten die geassocieerd worden met de meer traditionele nachtwinkels. Met het idee van de nachtsupermarkt willen we een gezonde en veilige optie bieden voor Dordtenaren, die buiten de bestaande openingstijden hun boodschappen willen doen.

Afwegingen Randvoorwaarden

Rondom het concept van de nachtwinkel kan gekozen worden voor verschillende randvoorwaarden. In deze beleidsvisie is gekozen voor de volgende randvoorwaarden:

1. Een schaars ontheffingsstelsel;
2. Een beperking van het productaanbod;
3. Een beperking van het alcoholpromillage;
4. Een verbod op de verkoop van tabak;
5. Het aantal locaties en de voorwaarden aan de locatie;
6. Maximumgrootte verkoopoppervlakte;
7. De gewenste openingstijden;
8. Het ontmoedigen van nachtelijk bezorgen, en;
9. Het verplichten van cameratoezicht.

Een aantal randvoorwaarden kennen een onderlinge afhankelijkheid. Zo zijn randvoorwaarde 3, 4 en 5, afhankelijk van een ontheffingsstelsel zoals beschreven in randvoorwaarde 1. Dit geldt ook voor randvoorwaarde 6 en 9. Randvoorwaarde 5 kan eventueel ook geregeld worden via de omgevingsvisie. Randvoorwaarde 8 kan de raad verbieden via de APV, maar dat maakt alle nachtelijke bezorgingen onmogelijk.

Hoofdstuk 2:

De adviezen voor het toestaan van nachtwinkels

Hoofdstuk 2.1 Het schaars maken van nachtwinkels.

De beleidsvisie gaat uit van een schaars stelsel van ontheffingen voor het openen van nachtwinkels. Deze aanpak biedt verschillende voordelen, waardoor het college een evenwichtige en gecontroleerde ontwikkeling van nachtwinkels kan waarborgen.

Randvoorwaarde 1: een schaars ontheffingsstelsel

Beperking van het aantal nachtwinkels

Door het aantal ontheffingen te beperken, kan de gemeente Dordrecht het aantal nachtwinkels in de stad en zelfs per wijk beheersen. Dit voorkomt overlast.

Het voorstel is om uit te gaan van vier nachtwinkelontheffingen. Het totaal aantal inwoners van Nederland dat 's nachts werkt is zeven procent. Daarnaast zijn er in Nederland per 2.778 inwoners één supermarkt. Als we deze cijfers loslaten op het aantal inwoners in Dordrecht, komen we, afgerond, uit op 4 nachtwinkelontheffingen.

Voorkomen van overlast

Het voorkomen van overlast is nog een reden voor het beperken van het aantal nachtwinkels en daarmee het invoeren van een schaars ontheffingsstelsel. Door een beperkt aantal nachtwinkels toe te staan kan het college beter toezicht houden en ervoor zorgen dat deze winkels geen negatieve impact hebben op de omgeving. Denk aan geluidsoverlast of een toename van zwerfvuil.

Selectieprocedures

Er zijn verschillende methoden denkbaar om de schaarse ontheffingen toe te wijzen. Dit kan via een loting, waarbij alle geïnteresseerden een gelijke kans hebben. Of op basis van volgorde van binnenkomst waarbij de eerste aanvragen, die voldoen aan de gestelde eisen, een ontheffing krijgen.

Een derde methode is een selectiestelsel. Hierbij beoordeelt het college aanvragers op basis van specifieke criteria en kunnen zij punten verdienen. Dit zorgt voor een meer gerichte en kwalitatieve selectie van ondernemers. Deze beleidsvisie gaat uit van een selectiestelsel.

Aanvullende eisen stellen

Met schaarse ontheffingen kan de gemeente aanvullende eisen stellen aan potentiële nachtwinkelondernemers. Deze eisen kunnen gebaseerd zijn op dwingende redenen van algemeen belang, zoals openbare orde en veiligheid. Dit geeft het college de mogelijkheid om ondernemers te selecteren die bijdragen aan de positieve ontwikkeling van de nachteconomie en tegelijkertijd de gemeenschapsbelangen behartigen.

Tijdspanne voor het vinden van een geschikt winkelpand

Als een ontheffing eenmaal is toegekend, krijgen ondernemers een vastgestelde periode om een geschikt winkelpand te vinden in het gebied waar een nachtwinkel is toegestaan. Deze termijn staat op zes maanden en zorgt ervoor dat ontheffingshouders actief op zoek gaan naar een locatie. Dit voorkomt dat ontheffingen ongebruikt blijven, wat de ontwikkeling van de nachteconomie zou kunnen vertragen.

Door schaarse ontheffingen in te zetten, streeft de gemeente Dordrecht naar een zorgvuldig gereguleerde introductie van nachtwinkels. Zodat de nachtwinkels bijdragen aan een levendige, maar ook veilige en leefbare stad.

Ontheffingsduur

Het voorstel voor de ontheffingsduur is een ontheffing van 10 jaar. Dit baseren wij op een aantal kerngetallen uit onderzoeken naar investeringen en bruto verdiensten van (kleine) supermarkten. Het uitgangspunt is dat men een nachtwinkel opent en binnen 10 jaar de investering op de nachtwinkel terug moet verdienen. Er is ook de mogelijkheid om 6 dagen per week 24 uur open te zijn. Daarnaast geldt voor de zondag een verbreding van de openingstijden. In dit soort gevallen gaan we uit van eenzelfde terugverdientijd. Hoewel de keuze voor wel of niet 24 uur per dag open zijn effect heeft op de totale investering, zien we ook dat beide keuzes aparte investeringen met zich meebrengen. Ook wil het college stimuleren dat winkels niet onnodig dicht zijn overdag, wat een negatieve uitwerking heeft op de uitstraling van kernwinkelgebieden. Op deze wijze stimuleert het college dat winkels met nachtontheffingen ook overdag open zijn.

Hoofdstuk 2.2 Het reguleren van het verkoopaanbod

Om te voorkomen dat nachtwinkels een te beperkt verkoopaanbod hebben, adviseert het college om specifieke productverplichtingen in te stellen. Deze verplichtingen bestaan uit drie randvoorwaarden en bedoeld om ervoor te zorgen dat nachtwinkels via hun aanbod een positieve bijdrage leveren aan de stad.

Randvoorwaarde 2: diversiteit in het productaanbod van nachtwinkels in Dordrecht

Het college heeft binnen haar nachtwinkelbeleid een focus gelegd op de diversiteit van het productaanbod, ondergebracht in randvoorwaarde 2. Dit zorgt ervoor dat nachtwinkels niet enkel dienen als verkooppunten voor nachtelijke snacks of drankjes, maar als volwaardige winkels die in een breed scala aan consumentenbehoeften voorziet, net als de reguliere supermarkten.

Wij moedigen nachtwinkels aan, middels ook een aantal verplichtingen, om een assortiment aan te bieden dat vergelijkbaar is met dat van reguliere supermarkten. Dit houdt in dat de winkels niet alleen non-food artikelen en gemakspullen verkopen, maar ook levensmiddelen zoals groenten, fruit, zuivelproducten, vleeswaren, en een selectie van vegetarische en veganistische alternatieven. Deze diversiteit waarborgt dat nachtwinkels een meerwaarde bieden voor inwoners van Dordrecht die buiten de reguliere winkeltijden hun boodschappen willen, of moeten, doen.

De beperkende eisen zijn als volgt vormgegeven:

1. Nachtwinkels dienen een verkoopaanbod van minimaal 30% aan groente en fruit te hanteren. Deze ruimte mag ook worden ingevuld met vleeswaren en/of vegetarische en/of veganistische eiwitbronnen, zuivel en/of veganistische zuivelalternatieven en eieren.
2. Nachtwinkels dienen een verkoopaanbod van maximaal 30% non-food (toiletspullen, huishoudelijke artikelen), waarvan maximaal 10% leeswaren (tijdschriften, kranten en boeken) en kantoorartikelen (batterijen, notitieblokken, etc.) te hanteren.
3. Nachtwinkels dienen een verkoopaanbod van maximaal 20% aan alcohol te hanteren.

Met de invoering van deze, voor een deel verplichte, diversiteit in het aanbod, is Dordrecht meer inclusief en responsiever op de behoefte van haar inwoners. Dankzij nachtwinkels hebben mensen, die bijvoorbeeld in de nachtdienst werken of laat thuiskomen, de mogelijkheid om hun dagelijkse boodschappen te doen op een tijdstip dat voor hen uitkomt. Door een breed scala aan producten aan te bieden kunnen nachtwinkels een breder publiek aantrekken en een bijdrage leveren aan de lokale economie.

Randvoorwaarde 3: Het beperken van de hoeveelheid alcohol als verkoopaanbod

Het college wil de verkoop van alcoholhoudende dranken in nachtwinkels toestaan, maar dit beperken dit tot een alcoholpercentage van maximaal 15%. Dit gelijk is aan het alcoholpromillage dat supermarkten mogen verkopen. Dat betekent dat de verkoop van licht alcoholische dranken (zoals bier

en wijn) is toegestaan, maar de verkoop van sterkere drank is uitgesloten. Deze maatregel zorgt ervoor dat nachtwinkels geen slijterijonthefing kunnen krijgen.

Deze aanpak biedt een evenwicht tussen het bieden van gemak voor consumenten die 's avonds of 's nachts alcohol willen kopen en de openbare veiligheid. Het stelt nachtwinkels in staat om alcohol te verkopen zonder te transformeren in hotspots voor laatavond- of nachtelijk alcoholgebruik dat tot overlast kan leiden. Dit heeft vervolgens weer een positief effect op de ervaren leefbaarheid van inwoners.

Randvoorwaarde 4: het verbieden van de verkoop van tabak en rookwaren

Het college stelt voor om de verkoop van deze producten in nachtwinkels niet toe te staan. Wij zien de nachtwinkel als nachtsupermarkt en willen daarom dezelfde lijn trekken als de regelgeving bij de reguliere supermarkten. In supermarkten is de verkoop van tabak sinds 1 juli 2024 verboden.

Hoofdstuk 2.3 Locaties, verkoopoppervlakte en winkeltijden

Randvoorwaarde 5: beperken van de locaties

Aangewezen gebieden

In de zoektocht naar geschikte mogelijke locaties voor nachtwinkels in Dordrecht heeft het college een zorgvuldige afweging gemaakt. Daarbij kiest het college voor een beleid waarbij de opening van nachtwinkels wordt toegestaan in aangewezen gebieden. Dit betekent dat in elke wijk een mogelijkheid bestaat om een nachtwinkel te vestigen.

Aanvankelijk overwoog het college om, na overleg met verschillende belanghebbenden, nachtwinkels specifiek toe te staan op drie locaties: het Gezondheidspark, het NS-station en Maasplaza. Deze locaties werden om verschillende redenen als geschikt beschouwd. Ze zijn goed bereikbaar, beschikken over voldoende parkeergelegenheid en kennen al een zekere mate van sociale controle en openbaar toezicht.

Later ontstonden er zorgen over de praktische haalbaarheid van deze aanpak. Indien er niet genoeg beschikbare winkelpanden zijn, ontstaat er een papieren werkelijkheid. Het college wil dit voorkomen. Daarom is gekozen om nachtwinkels in aangewezen gebieden toe te staan.

De voorgestelde verordening Winkeltijden Dordrecht geeft het college de bevoegdheid gebieden aan te wijzen waar nachtwinkels zijn toegestaan. Het college wijst voldoende gebieden aan om de invulling van het maximale aantal ontheffingen voor nachtwinkels economisch mogelijk te maken. Voor het aanwijzen van deze gebieden hanteert het college de volgende criteria:

- Economische dynamiek: Nachtwinkels worden primair toegestaan in gebieden met een levendig karakter, waar detailhandel in de avond- en nachtelijke uren past binnen het bestemmings-/omgevingsplan;
- Woonkarakter: In gebieden met een primair woonkarakter worden geen nachtwinkels toegestaan om overlast voor omwonenden te voorkomen.
- Openbare orde: De aanwijzing voor het gebied mag geen verhoogd risico opleveren voor verstoring van de openbare orde en veiligheid;
- Bereikbaarheid: Het college houdt rekening met de beschikbaarheid van voldoende (nachtelijke) parkeermogelijkheden en goede bereikbaarheid om nachtelijk zoekverkeer of foutparkeren te voorkomen.

Randvoorwaarde 6: beperking van de maximum verkoopoppervlakte

Het college stelt voor om via het beleid de verkoopoppervlakte van nachtwinkels te beperken. Eén van de belangrijkste redenen voor het instellen van een maximum aan de verkoopoppervlakte is het beperken van mogelijke overlast. Grotere winkels kunnen meer klanten aantrekken. Dit leidt mogelijk tot meer lawaai en verkeer, vooral tijdens de nachtelijke uren. Door de grootte van de winkels te beperken wil het college de impact op de nabijgelegen woonwijken klein houden en de nachtrust van de inwoners te beschermen.

De beperking in grootte zorgt er ook voor dat nachtwinkels zich richten op de essentiële behoeften van consumenten tijdens de nachtelijke uren. Het idee is dat deze winkels dienen als punten waar inwoners terecht kunnen voor noodzakelijke goederen buiten de reguliere openingstijden van supermarkten, in plaats van uit te groeien tot grote winkelcentra die open zijn tot in de late uren. De maximale grootte van een nachtwinkel is vastgesteld in de voorgestelde verordening.

Voor de daadwerkelijke voorgestelde grootte heeft het college gekeken naar de grootte van kleinere supermarkten en gemakswinkels. Hierbij was de belangrijkste afweging dat we het hebben over een 'nachtsupermarkt', maar we tegelijkertijd de grootte beperkt willen houden. Tot slot heeft het college gekeken naar nachtwinkelverordeningen uit andere (vergelijkbare) gemeenten.

Randvoorwaarde 7: de openingstijden

Het college stelt voor dat nachtwinkels iedere nacht open mogen zijn van 22:00 uur tot 06:00 uur, met uitzondering van de zondag. Wanneer een ondernemer op de betreffende locatie ook tijdens de reguliere winkeltijden open wil, is dit toegestaan. We willen hiermee voorkomen dat overdag onaantrekkelijke winkelgebieden ontstaan doordat winkels niet open zijn. Dit kan op sommige dagen resulteren in een supermarkt/nachtwinkel die 24 uur achter elkaar open is. We stellen voor om het open zijn gedurende de reguliere winkeltijden, te integreren in het selectiestelsel voor ontheffingen. Het open zijn in de nacht is een blijvende verplichting voor winkels met een nachtwinkelontheffing. Nachtwinkels mogen enkel niet open zijn van 6 uur 's ochtends tot en met 12 uur 's middags op zondag en van 6 uur 's avonds tot en met 10 uur 's avonds op zondag.

Hoofdstuk 2.4 Bezorgdiensten en veiligheid.

Randvoorwaarde 8: het ontmoedigen van bezorgen door nachtwinkels.

Het college stelt voor om bezorging door nachtwinkels niet volledig te verbieden, maar te ontmoedigen. Dit houdt rekening met de bredere implicaties van een algeheel verbod op bezorgdiensten en hoe dit andere sectoren zou kunnen beïnvloeden, waaronder de horeca.

We stellen voor om bezorgen te integreren in het selectiestelsel voor ontheffingen. Dit betekent dat nachtwinkels die kiezen om geen bezorgservice aan te bieden, hiervoor punten krijgen.

Randvoorwaarde 9: verplicht cameratoezicht in nachtwinkels

Deze maatregel is gericht op het vergroten van de veiligheid, zowel voor de winkeliers als voor de klanten en draagt bij aan het voorkomen van criminele activiteiten.

Cameratoezicht heeft een preventieve werking. Zo weten onruststokers dat hun acties worden gezien, wat kan bijdragen aan het verlagen van overlast en criminaliteit in en rond de nachtwinkels. Dit draagt bij aan een gevoel van veiligheid voor zowel winkelpersoneel als klanten. Daarnaast is er in de late avonduren minder politie en vaak helemaal geen handhaving beschikbaar, wat betekent dat een verplichting van cameratoezicht als een noodzakelijkheid voelt.

Conclusie

Het college geeft hier een aantal randvoorwaarden, gericht op het vinden van een balans tussen leefbaarheid en levendigheid. De randvoorwaarden richten zich op de toegestane locaties, het assortiment, en de veiligheidsmaatregelen om een positieve bijdrage te leveren aan de stad. Negatieve effecten van nachtwinkels houden wij zo klein mogelijk.

In het vervolgproces, na de beleidsvorming, zet de gemeente zich in voor duidelijke communicatie en concrete samenwerking met zowel de potentiële ondernemers als de inwoners van Dordrecht. Dit om de economische kansen voor de steeds groter wordende nachteconomie te benutten, maar ook overlast zo veel als mogelijk te voorkomen.